

Ο Ν Ο Υ Μ Α Σ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ - ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ -
ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

Ένας λαός υφώνεται ήμα
θείη πώς δε φοβάται την
αλήθεια. — ΨΥΧΑΡΗΣ.

Κάθε γλώσσα έχει τους φυ-
σικούς της κανόνες.
ΒΗΛΑΡΑΣ

ΧΡΟΝΙΑ ΣΤ'

ΑΘΗΝΑ, ΚΕΡΙΑΚΗ 2 ΤΟΥ ΜΑΡΤΗ 1908

ΓΡΑΦΕΙΑ: ΔΡΟΜΟΣ ΖΗΝΩΝ ΑΡΙΘΜ. 2

ΑΡΙΘΜΟΣ 285

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

- ΑΡΓΥΡΗΣ ΕΦΤΑΛΙΩΤΗΣ. Ιστορικά Ξεγυμνώματα (συνέχεια).
ΠΕΤΡΟΣ ΒΑΣΙΛΙΚΟΣ. Για ένα άλλο δράμα και μία κοινωνία (τίτλος).
Κ. ΘΕΟΤΟΚΗΣ. Τα Γεωργικά του Βιργιλίου. — Βιβλίο δεύτερο.
ΠΑΥΛΟΣ ΝΙΡΒΑΝΑΣ. Για ένα δράμα, για έναν κριτικό.
ΕΥΡΥΔΙΚΗ Ι. ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ. Της κλεμμένης ή μάννα.
Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ. Στον «Εργάτη» του Βόλου. ΕΡΜΟΝΑΣ. Διορθώματα.
ΠΟΙΗΜΑΤΑ. Μ. Δ. Φραγκούδης, Μητρος Δεσποίνης. ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ — Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ — ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ.

ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΞΕΓΥΜΝΩΜΑΤΑ

§ 8

Πατριαρχικές Δημοπρασίες.

Δέν άργήσανε να τόν νοιώσουνε οί 'Οσμανλήδες πώς δέν είχαγ ανάγκη να σεβαστούνε τά πρώτα ταξίματα τους, άφού μήτε ο παραμικρός πιά φόβος για ένωση με τή Δύση δέν έμνησκε κατόπι από διάφορα Εύρωπαϊκά περιστατικά. Γλήγορα λοιπόν κατάντησαν άγραφο χαρτί τά Βεράτλια. Έβαλαν κ' οί 'Ιησουίτες τόν μερτικό τους, κυνηγώντας τήν ταπεινώσή μας με κάθε μέσο. 'Ο,τι όμως δέν έκαμε μήτε ο λιγοστεμένος φόβος τής Δύσης, μήτε ή 'Ιησουίτικη ραδιουργία τάπώσαν οί 'Εκκλησιαστικοί άρχηγοί μας ίδιοι τους, με τή φιλαρχία, με τή φιλορηματία, με τήν πρόστυχη πολιτική τους. Καί τί να περιμένης άλλο; 'Ολοι οί άνθρωπινώτεροι είχανε φύγει, καθώς γνωρίζουμε, κι άφήκανε, με λίγες και μικρές εξαίρεσεις, τόν καταπάτι στον τόπο. 'Απ' αυτό τόν καταπάτι έπρεπε να βγούνε οδηγοί, προυχόντοι, ιερείοι, δεσποτάδες, πατριαρχάδες. Είναι άραγες ναπορήσουμε πού έγιναν όλα έγιναν; 'Η δέν είναι καλλίτερα να δοξάζουμε τόν Θεό τής Ρωμοσύνης; πού δέ μας ήρθανε και χειρότερα, πού δέν κατέβηκε τέλειος άλευρος να μας σαρώση από τή γής;

'Ο ιστορικός πού άκολουθώμε δέ θέλησε στην άρχή να τά φιλολογήση αυτά, άφού, λέει, μήτε ο Μελέτιος δέν είχε τόν θάρρος να τά καλοπή. Τί ανάγκη, λέει, μια κ' είλεψαν πιά έκείνα τά σκάνταλα! Μου φαίνεται κρίμα πού τόν άρμήνεψε έτσι τής ιστορίας τόν χαρακτήρα και τόν σκοπό. Προχωρώντας ώς τόσο δηγείται άρκετά για να μην καταφύγουμε

*) Κοίταξε αριθ. 281, 282, 283 και 284.

σε ξένες πηγές, και μάλιστα φαρμακωμένες από θρησκευτικά και φυλετικά μίσητα. Άρκετά πικρή ή γομνή ή αλήθεια.

Άρχισαν τόν χορό μερικοί από τήν Τραπεζούντα, ύστερ' από τόν χαλασμό της (1461). Έταξαν τόν Σουλτάνου χίλια φλουριά τόν χρόνο άν άφινε να μπή δικός τους Πατριάρχης άντίς τόν Μάρκο τόν Δεύτερο. Κ' έτσι ανέθηκε ο Συμεών ο Τραπεζούντιος. Περνούνε δέν περνούνε δυό χρόνια, κι ο Διονύσιος τής Φιλιππούπολης προσφέρει δυό χιλιάδες. Δικός του λοιπόν ο θρόνος. Άλλα δώδεκα χρόνια, κι ο Ραφαήλ προσφέρει τόν Σουλτάνο κ' ένα πεσκέσι από πεντακόσια φλουριά. Λίγο ακόμα, και τόν χρονιάτικο δόσιμο γίνεται τρεις χιλιάδες φλουριά, ζώ τά πεσκέσια σε αύλικούς, σ' εύνούχους, γενίτσαρους, γυναίκες τού σεραγιού κτλ. Αυτά όλα τά πλέρωσε βέβαια τόν δυστυχισμένο τόν απολύ. Άργότερα, στα 1500, τόν Παχούμιο ο Δεύτερος προσέφερε τρεις χιλιάδες φλουριά για να διαδεχτή τόν ξορισμένο τόν 'Ιερεμία τόν Δεύτερο. Έτυχε τότες να βρίσκεται στην Πόλη ο 'Αλεξανδρείας, και να παραπονεθή στο Ντιβάνι, πού δέχτηκε τόν άνάξιο τόν Παχούμιο. Πρόστιμο λοιπόν κι ο 'Αλεξανδρείας, τρεις χιλιάδες φλουριά, για να μην πάθη χειρότερα. Δέν περνάει πολύς καιρός, και γίνεται νέα δημοπρασία. Άνέθηκε τότες τόν Πατριαρχλήκι είκοσιτέσσερες χιλιάδες φλουριά, κι άγοραστής ο «Φιλιππουπόλεως». Μόλις καλοκαθίζει ο «Φιλιππουπόλεως», κ' οί φίλοι τού 'Ιερεμία προσφέρουνε σαράντα χιλιάδες φλουριά για τόν άδερφό του τόν Νικηφόρο. Δέχεται ο Σουλτάνος, ανεβαίνει στο θρόνο ο Νικηφόρος.

Αυτά, όταν έπαιρνε τόν παρ' ο Σουλτάνος. Άργότερα όμως, τόν δέκατο έβδομο αιώνα, όταν ή δουλειά αυτή πέρασε στους Βεζιρηδες, ο Μέγας Βεζιρης 'Αλή Πασάς ζητούσε πεσκέσι έκαστό χιλιάδες φλουριά, κι όχι για πατριαρχλήκια, παρά για καμιά τρακοσαριά Μητροπολίτες πού έγκρινε. Έόδεψε τότες ο Πατριάρχης τριάντα χιλιάδες τάλλαρα για να συχάση τόν 'Αλή. 'Όταν οί 'Ιησουίτες ραδιουργούσανε για να ρίξουν τόν Κύριλλο τόν Λούκαρι, ζόδειψαν κι αυτοί σαράντα χιλιάδες τάλλαρα. Κι όταν πάλε οί φίλοι τού Κύριλλου άναγκαστήκανε να πολεμήσουνε με τά ίδια όπλα τούς 'Ιησουίτες, και να ξαναεβάσουν τόν Λούκαρι, μόλις πέτυχαν άφού ζόδειψαν έκαστόν ογδόντα χιλιάδες τάλλαρα. Σ' έβδο μήντα έφτά χρόνια μέσα, από τά 1623 ως τά 1700 έχουμε πενήντα πατριαρχάδες με πενήντα χοντρές δωροδοκίες.

Είχε καταντήσει είδος διπλή ψώρα κ' έτρωγε τόν έθνος. 'Η τούρκικη ή άχρησταία μεγάλωνε τήν κληρική σιμωνία, κ' ή κληρική σιμωνία θέρριε τήν

τούρκικη τήν άχρησταία. Πατριάρχης πιά δίχως δωροδοκία δέν μπόρεσε να θρονιαστή.

Τά οικονομικά τής Μεγάλης 'Εκκλησίας είχανε φτάσει στα μη παρακείθε. Βγήκε μια φορά ο 'Ηγεμόνας τής Μολδαβίας ο Βασίλειος, και πλέρωσε τά εκκλησιαστικά τά χρέη. 'Υστερ' από έκαστό χρόνια όμως τά χρέη τού κοινού έγιναν, κατά τόν λέγει τόν Σκουμύλ τού Πρώτου, κι από τίς Πυρκαϊδες πιά μεγαλύτερα.

Δέν είναι ανάγκη να πάμε παρεμπρός για τήν ώρα. Καιρός μας να σταθώμε, και να μείνουμε βουβοί από τή θλίψη κι από τήν άγανάκτηση. Ένα πράμα ως τόσο είναι δίκια να αναφερθώ, πώς όσο κι άν τούς βρίσκουμε άξιοκατηγόρητους τούς πρώτους πρώτους έκείνους σοφούς για τήν άναρχή τους φυγάλα, δέν πρέπει όμως και να φροτώμε όλα αυτά τά δεινά μας στη ράχη τους. Να, πού περάσανε διακόσια και παραπάνω χρόνια από τήν αλωση, πού κακό, άντίς να λιγοστεύη με τόν ξαναγράφισμα τής γραμματώσνης, χειρότερε και μεγάλωνε. Τόν πολύ ως λέμε πώς ά μνήσκανε από τήν άρχή στην Πρωτεύουσα τούλάχιστο οί μισοί τους, όχι πού είταν τάχα δεινοί στα γραμματικά, με με τόν να έτυχαν, ως πούμε πιά καλογεννημένοι και πιά άνθρωπισμένοι, δέ θάρχιζε με τόσο άδιάκριτη γληγοράδα ή σιμωνία κ' ή γενική ή προαλουσία κ' έτσι θά ριζώνουνταν ίσως κάτι βαθύτερα τά «Προνόμια».

§ 9

Βαθειές ταπεινώσεις και βαθιές φιλοσοφίες.

'Όσο γοργασάλευαν κι ανεβοκατέβαιναν και πηγαίνονόρχουνταν οί 'Εθνικοί οί 'Αρχηγοί σα δαιμόνοι μέσα στην Κόλψη, άλλο τόσο κ' 'Εκκλησία κ' Έθνος βυθιζότανε στην ταπεινώση και στην περιφρόνηση κι από Καταχτητή κι από ξένους. Οί Βασιλικές έκείνες οί τιμές τού Μοχαμέτη στον πρώτο σκλάβο Πατριάρχη, τόν τάξιμό του πώς ύστερ' από τήν 'Αγία Σοφία άλλος κός δέ θά τριγυριστή από μιναρές, έγιναν όλα σε λίγον καιρό καπνός. Τούς Πατριαρχάδες πιά δέν τούς προβοδούσανε Σουλτάνοι και μόνο πού δέν κλωτσούσανε μέσα στο ταπεινό και τόν μυριόφτωχο εκκλησιόδι πού τούς άφήκανε για Πατριαρχείο. Δώδεκα εκκλησιές στον καιρό τού Μοχαμέτη, δέκα στού Βαγιαζίτη τού Δεύτερου, Θεός ζέρει πόσες στον καιρό τού Σελίμη τού Τέταρτου, — έκεινού δά πού σοφίστηκε να σράξη κάθε χριστιανό πού δέν τούρκεβε, — όλες μεταμορφωθήκανε σε Τζαμιά με τούς μιναρές, κι από πεντακόσες Βυ-

του «Νουμά» για ένα έργο στερημένο από κάθε καλλιτεχνική αξία. Αν φοβήθηκε, όπως λείει, τα κοινωνικά του αποτελέσματα, οι φόβοι του εΐτανε μάταιοι. Γιατί ένα έργο χωρίς αξία, δεν μπορεί να χαλαρήσει κοινωνική επίσηροή στο κοινό και επομένως κανένα αποτέλεσμα, παρά το αποτέλεσμα της άσχημίας του, που διαβατική θάνα και αυτή. Αν πάλι τόκαμε από φιλική συγκαταβαση, τον παρακαλώ να μου τὸ πῆ για να τον ευχαριστήσω.

Στο δεύτερο ζήτηρο του Βασιλικού δὲ μου πέφτει λόγος βέβαια ναπαντήσω. Θά εΐτανε άστειο να κάνω εγὼ τὴν καλλιτεχνική άπολογία του έργου μου. Θέλω όμως να κάνω τὴν άπολογία του ἤρωά μου, τόσο παρεξηγημένου και τόσο συκοφαντημένου άπ' τον κριτικό του. Όχι. Δεν είναι ένας ταπεινός πλουτολάτρης ο Μάρθας. Ο φίλος του ο Μάρκος, μιλώντας στην Α'. πράξη, δίνει το χαρακτηρισμό της προτητηρινης του ζωής, άφου στο δράμα δεν μπορούσε βέβαια να περάση όλη ή βιογραφία του ἤρωα. Αυτός με χίλιους άγώνες άνάστησε το σπίτι του άπό μικρό παιδί, παλαιθοντας με τὴ Μοΐρα που τον κατάτρεχε, και προσπαθώντας να πλάθη γύρω του μια άτμοσφαιρα χαρής για τους αγαπημένους του. «Αυτός οικοδομεί τὴ ζωή σ' ένα σχέδιο όμορφιάς και καλοσύνης,» λείει ο φίλος του. Κ' ύστερα όταν έρωτεύεται με τὴ Μίνα — ένα πλάσμα ρομαντικό που ζῆ άπόζω άπ' τὴ ζωή, σε μια πλαστή άτμοσφαιρα ευτυχίας— τὴν άρπάζει άπ' τὸ πατρικό της σπίτι και τὴ φέρνει σ' ένα γελαστό άκρογιάλι, τὴ στιγμή που ή δυστυχία παραμονεύει για να σβύση τὸνειρό της. Γίνεται φρουρός του όνειρου της. Κι' άπ' τὴ στιγμή εκείνη δέχεται αυτός όλα τὰ χτυπήματα της Μοΐρας, κρύβοντας κάτω άπό ένα τραγικό γέλιο όλη τὴ φρίκη της αλήθειας. Η Μίνα μένει πάντα έξω άπ' τὴ ζωή, ζῆ με τὸνειρό της, είναι ευτυχισμένη. Οί άτυχίες πλακόνουν ή μια ύστερ' άπ' τὴν άλλη. Πιθανοί ο παλαιός της, που πάντα εΐχε το φόβο ή Μίνα πὸς τὸ καμωμα της μπορούσε να τὸυ φέρη το θάνατο. Φθισική ή αδερφή της, που ξέρει πὸς τῆς πῆρε τον αγαπητικό της. Η φτώχεια τους παραμονέβει πάλι. Όλ' αυτά όμως υπάρχουνε μόνο για τον Παύλο. Για τὴ Μίνα είναι σαν να μην είναι. Χρειάζεται πολὺς άλτρουϊσμός και πέλαγος αγάπης, να κρύβη μέσα του κανένας ένα τόσο μεγάλο πόνο και να μὴ τον μοιράζεται με τους αγαπημένους του και να παίζει μια κωμωδία ευτυχίας στις τραγικώτερες στιγμές. Κι' αυτό κάνει ή

«ταπεινός και δειλός» ἤρωάς μου. Και μαζί μ' όλ' αυτά να βλέπη γκρεμισμένο ένα καλλιτεχνικό ιδανικό, που του άφιέρωσε τὰ καλῆτερα χρόνια τῆς ζωῆς του. Ο κριτικός μου έσπρωξε κι' ως εδὼ άκόμα τὴ παρεξήγητή του. Το κρῆχ που έγινε αίτια να ματαιωθῆ ή πραγματοποιήση του σχεδίου του Μάρθα, του ταραζει τὰ νεύρα. Μά ο Μάρθας δεν εΐτανε ένας εργολάβος που περιμένε να πλουτίση άπ' τὸ σχέδιό του. Εΐτανε ο αρχιτέχτονας που ἤθελε να ιδῆ ὑψωμένο στο φῶς το πλάσμα τῆς ψυχῆς του, όπως θά ἤθελε ο μουσικός να ιδῆ το έργο του εκτελεσμένο άπό μια τέλειαν ορχήστρα. Κι' όλα τὸυ τὰ γκρεμίζει ή Μοΐρα. Και μέσα στη τραγικώτερη στιγμή βλέπει τὴν αγάπη του να πλῆσ' ένα πέλαγο ευτυχίας και να σκορπάη γύρω τὴ χαρὰ της σε λουλούδια και σε τραγούδια. Και είναι τούτη ή στιγμή που πρέπει να τῆς ξεσκεπάση όλη τὴ μαυρίλα τῆς πραγματικότητας. Δὲ θά τὸ κάνει ποτέ. Μια διέξοδο τὸυ μένει. Να τὴν πάρη, να φύγη μακριά, κάπου μακριά, σαν ένας κνηνημένος, που ζητάει ήσυχο, τρέχοντας και μὴ ξέροντας που πάει. Η φανταστική κληρονομιά του τρελλου πεθερου του, τὸυ δίνει τὰ μέσα για να τὸ κάνει. Δὲ χαιρέτη πὸς θά κληρονομήση, ενος ποιητῆς αυτός, τὰ χρήματα του πεθερου του. Χαίρεται γιατί τὰ χρήματα αυτά, σε τέτοια στιγμή, είναι μια δύναμη, μια δύναμη που θά τὸυ ευκολύνη τὴ φυγή του, μακριά άπ' τὴν πραγματικότητα, που θά τὸυ δώση τὰ μέσα να διατηρήση ανέγγιχτη τὴν ευτυχία της Μίνας του. Τίποτ' άλλο δὲ βλέπει άπ' αυτό. Κ' έρχεται τώρα, σε γέλιο τῆς Μοΐρας, ή στερνή άποκάλυψη. Και μέσα σ' ένα τραγικό παραλήρημα, κλείνονται μέσα στα στήθη του όλα τὰ φρίδια τῆς συμφορῆς, μοναχος αυτός δυστυχισμένος, μέσα στα γέλια, στους χορούς, στα τραγούδια, φαντάζεται το σχέδιο του λυτρωμου. Αρχιτέχτονας τῆς ζωῆς, γίνεται αρχιτέχτονας τὸυ θανάτου. Δεν εΐτανε ο φίλος, σε μια προάσθηση, στη σκηνή του καναρινου; Αποφασίζει να πνιγῆ μαζί με τὴν αγάπη του. Τ' είναι ο θάνατος; Μια στιγμή. Ός τὴν τελευταία αυτή στιγμή ή Μίνα ζῆ μέσα σ' όνειρό της. Τρέχει να πεθάνη με το γέλιο τῆς ευτυχίας. Άπ' τὸ ένα όνειρο θά περάση στο άλλο. Αμποτε καθένος μας εΐτσι να πεθάνη σε μια στιγμή υπέρτατης ευτυχίας. Ποιός δὲ ζήτησε το θάνατο σ' ένα μεθύσι χαρῆς; Κ' ή αγάπη που σκοτώνει εΐτσι δεν είναι ή υπέρτατη αγάπη;

Ετσι νομίζει ο Μάρθας πὸς νικῆει τὴν Ειμαρ-

μένη, βάζοντας στερνό του όπλο τ' όνειρο μπροστά στην πραγματικότητα. Κι' αυτός ο πόλεμος του ανθρώπου με τὴ Μοΐρα στάθηκε πάντα το μεγαλύτερο κίνητρο τῆς ψυχῆς του τεχνίτη. Γιατὶ τραγικώτερη άπ' τὴν τυραννία του κεφαλαίου, που πολεμάει ο φίλος μου ο Βασιλικός, στάθηκε πάντα με τὴ μυστική και άκατάλυτη δύναμή της, ή τυραννία τῆς Μοΐρας. Ποιός ξέρει! Ίσως το κεφάλαιο, σε μια Πολιτεία, που όνειρεύεται ο σοσιαλιστικός στρατός, νικητῆ μια μέρα. Μά ποιός θά νικήση τὴ Μοΐρα; Ποιός θά καταργήση τὴ σκληρῆ ανισότητα που εκκείνη δημιουργεί άνάμεσά μας; Ποιός θά μοιράση σε ίσια μερίδια το κεφάλαιο τῆς όμορφιάς, τῆς υγείας, τῆς δύναμης, του πνεύματος, τῆς αγάπης, των περιστοιχιων, τῆς θέσης του ανθρώπου κάτω άπ' τον ήλιο και το κλίμα; Γι' αυτό μέσα στην Πολιτεία που όνειρεύεται ο Βασιλικός με τόσοι άλλους αξίους πολεμιστάδες, ή Τέχνη που σήμερα γυρεύει, θά πεθάνη άπό έναν φυσικό μακασμό. Και τάγγονια του καλου μου φίλου, ζητώντας μια παρηγοριά στην τέχνη, θά ξαναγυρίσουν στο Σοφοκλή και στο Σαιξπηρο, γιατί πάντα θά ζῆ ο Οιδίποδας και πάντα θά ζῆ ο Βασιλέας Αήρ.

Ετσι τευλαχιστον βλέπω εγὼ το δράμα μου σαν ξένος τώρα, εΐτσι το εΐδανε και μερικοί άλλοι που μου κάμαν τὴ τιμή ((Ciuti, Lebesgue) να βρουνε στη τρίτη του πράξη μια πνοη αρχαίας τραγωδίας. Τώρα το έργο μου αυτό μου είναι πῶς άδικωφορο. Έξῆ μήνες περάσανε άπ' τὴ παράσταση του κι' άκόμα συζητιέται. Είναι άρεκτο για να βαρεθῆ κανένας κι' ο ίδιος ένα έργο του. Ύστερα καθε τεχνίτης, που τραβῆει το δρόμο του, εΐπει κάποιος, πὸς μοιάζει με το φίδι, που άφίνοντας πίσω του το παλιό πουκάμισό του, ντύνεται το καινούργιο του, κ' εἰνῆ ή κατὶκὶ τον γυρεύει στο παλιό του άμοίωμα, αλλά εἰς και βρίσκειτὶ μακριά της. Τὴν άρῖνω κ' εἰς και τρεβάω σε δρομο μου.

Ένα πράμα ως τόσο με παρηγορεΐ για τὴ τόσο άμείλιχτη επίθεση του φίλου μου. Ο Βασιλικός δεν είναι ο μοναδικός άμείλιχος άντιπρόσωπος τῆς σοσιαλιστικῆς κριτικῆς. Σ' άλλους συναδέρφους του δὲ βρήκανε χαρη οὔτε οί άρχαίοι τραγικοί. Τελευταία μάλιστα μου πέσε στα χέρια ή κριτική του Ernest Crosby που βλήθηκε να εΐξευτελίση το Σαιξπηρο. Άπ' τον καιρό του Βολταιρου ο μεγάλος ποιητῆς δεν εΐχεν άκούσει τέτοιο κτη-

Ο Ταγκόπουλος δεν τὸ πιστεύω να τὸ σκέφτηκε μόνο το ένστικτό του τον ώδήγησε που να γυρεύη για να βρῆ ή να πλάση μια ψυχή γενναία, ευγενική, μια χειραφετημένη. Η τέχνη του μπορεί να υστέρησε να τῆς τυπώση τὴ σφραγίδα τῆς ζωῆς βαθύτερα, να σβύση άπό τὴν έντύπωση κάθε άχνάρι άπιθανότητας. Γι' αυτά ο καιρός δεν ἤρθε δυστυχώς άκόμα στην Ελλάδα και όχι για το ζῦννημα τῆς συνείδησης. Μέσ τὴν ψυχή ενός ποιητῆ αν αυτή, ζῦπνησε, με φτάνει έμένα. Θεότητες άπό τὰ σύγγενα ή άπό τους Όλυμπους δεν έμπνέουν τους ποιητῆς κρυφή εἰν' ή άνταπόκρισή τους με τὸ γύραθέ τους.

*

Όταν άνοιγω ένα άπό τὰ πρώτα δράματα του Λέσοιγκ, τὴ «Μίς Σάρα Σάμψον», τὴν πρώτη δοκιμή άστικῆς τραγωδίας στη Γερμανία, και σκουντάβω στο άψυχολόγητο, στο άπίθανό της κ' ή πλήξη μ' άκολουθεϊ άπό μια σκηνή στην άλλη κ' ή δράση σέρνεται βραδιά με κόπο φτάνοντας λίγες στιγμές σε κάποιον ύψος, τόμολογῶ πὸς δυσκολεύομαι να πιστέψω στην επίδραση, που έκαμε στην εποχή της. Κομμένη σε πρότυπα άγγλικά τὴν κατηγορεσαν οί

ένάντιοι του Λέσοιγκ τότε. Δεν εΐχαν άδικο. Όχι μόνο σε άγγλικά πρότυπα ήταν κομμένη, μά και τὴν υπέθεσή της ο ποιητῆς τὴ γύρεψε στην κοινωνία τῆς Άγγλίας. Γιατί; Γιατί οί άστικῆς τάξεις στην εποχή του Λέσοιγκ μόνο στη χώρα αυτή εΐχαν φτάσει σε οικονομική και πολιτική ανεξαρτησία και ο Λέσοιγκ ἤταν ο πνευματικός πρόμαχος των τάξεων αυτών τῆς Γερμανίας και ο άγώνας τῆς ζωῆς του ἤταν να εὑπνήση σ' αυτές ένα αίσθημα ανεξαρτησίας. Βήμα κοινωνικό εΐδε τὴ σκηνή ο ποιητῆς το «Νάθαν» και ως τέτοιο τὴ μεταχειρίστηκε όλη τὴ ζωή του. Αθόρμητη και για τὴν όμορφία μονάχα δὲ στάθηκε ή ποιητική παραγωγή του τὰ δράματά του όλα είναι πλάσματα περισσότερο τῆς σκέψης και τάριστουρημά του άκόμα, ή «Εμιλία Γαλόντι», ένα του όπλο στο βάρυν άγώνα. Σ' αυτό εΐφτασε ο πρωτόπειρος πολεμιστῆς τῆς «Σάρας Σάμψον» ύστερα άπό δυο σχεδόν δεκάδες χρόνια. Αν ο Ταγκόπουλος ή άλλος στο ρωμαϊκό θά φτάση με τὴν εξέλιξη σε άνάλογο ύψος, αυτό ο χρόνος θά τὸ δείξη. Η ιστορία μόνο μας λείει πὸς παντοῦ ή τέχνη για να φτάση στα ωραία και στα μεγάλα, τὰ ζωντανά ιδανικά άγκάλιασε, τὰ καινούρια κινήγησε και άκαρπα δὲ μεταχειρίστηκε τὴ σκηνή για βήμα, για όργανο του κοινωνικού άγώνα

που αναπτύσσει τὴ ζωή. Κι' αν στην αρχή ψελλίζει μοναχά, θάρθη ή μέρα και να κελαδήση. Ναι. αν είναι πῶς πολὺ τέχνης υπαδῆλωση, παρά σωστή και τέλεια τέχνη οί «Άλυσιδες» του Ταγκόπουλου, εΐχουν ως τόσο τὴ βαθειά κοινωνική τους σημασία για τὴν εποχή μας. Δεν ξέρω αν θά ζῆσουν ή θά πεθάνουν για το μέλλον. Τάθῆνατα έργα τὰ γενούνε μόνο μεγάλες εποχές λαων (να έννοσάμαστε) όχι μεγάλα κράτη, μά σταθμοί πολιτισμῶν και άγώνες για τὴν άπόχτησή τους). Η καλή θέληση μόνο δὲ φτάνει για τὰ μεγάλα έργα. Η πραγματικότητα συχνά εκδικιέται με καρικατούρες τους. Ένα έργο είναι ζωντανό, φτάνει να ζῆση μια στιγμή τῆς εποχῆς του, να σημαδέψη μες σ' αυτή σταθμὸ προόδου, κεντήματος, ζυπνήματος σε κάτι νέο, να δώση για τὴ ζωή κάποια καινούρια αξία. Κι' αυτή οί «Άλυσιδες» του Ταγκόπουλου τὴ δίνουν στον τόσο πολὺ γεννήθησαν με τῆς Αστρούλας τὴν ευγενική μορφή, με τον άγώνα της για τὴν Αλήθεια. Το δράμ' αυτό πετά στη μέση μια ιδέα, οὔτοπικῆ ἴσως στη μορφή, ως τόσο μια ιδέα, που τὴ χρειάζεται ή ζωή για πρόσδό της, παρασταίνει, συμβολίζει: στις σκηνές του ένα πάλημα κοινωνικό, που οί άφορμές του κ' ή άνάγκη του υπάρχουν. Γύρω άπό τὸ Στρατό, άδύνατο άστὸ

γορητήριο. Μπροστά στην δριμύ του κριτικού του...

ΠΑΥΛΟΣ ΝΙΡΒΑΝΑΣ

Υ. Γ. Δέν μου στέκει νέπολογηθώ (!) βέβαια για ζητήματα...

ΜΕΤΑΦΡΑΣΤΙΚΑ ΠΑΙΓΝΙΔΙΑ
CATULLE MENDES
SERENADE

En matin vaît-ingonu. Tu m'as dit : Viens ! Je suis venu...

ρωμό, που αγαπάει και θέλει τάχα την 'Αλήθεια, ενώ στο βάθος...

“Ο ΝΟΥΜΑΣ”

ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΚΕΡΙΑΚΗ
ΣΥΝΤΡΟΜΗ ΧΡΟΝΙΑΤΙΚΗ

Για την 'Αθήνα Δρ. 5.— Για τις 'Επιρχιές Δρ. 7.
Για το 'Εξωτερικό Δρ. 10.

Για τις επιρχιές δεχόμεστε και τρίμηνες (2 Δρ. την τριμήνια) συνδρομές.

10 λεπτά το φύλλο λεπτά 10

ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ. Στα κιάκια (Σύνταγμα, 'Ομόνοια'
Εθν. Τράπεζα 'Υπ. Οικονομικών, Σταθμός Τροχιδρομου...

ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ

Για την κυκλοφορία—Οι ραμολήδες του 'Ριζοπάστη'—Γιατί βρίζεται η Αύλη.

ΚΑΙΝΟΥΡΙΟ κρούσμα της άσυνειδήτης δημοσιογραφικής πενταρολογίας...

Οι άλλες ημερίδες φονάζουν — από ζούλια, φουκιά, οι περσύτερες...

— Τι κι αν καταγγέλλομαι για ψεύτης και ουκοφάντης και φαιδός...

Τό ξέρουμε. Την κυκλοφορία τους μοιχά λογαριάζουν, όλες οι πατριωτικές ημερίδες...

Μ Δ. ΦΡΑΓΚΟΥΛΗΣ

ΤΡΙΤΟ φύλλο του 'Ριζοπάστη'—τρίτο γλέντι άθανάτο. Και πρώτα πρώτα ένα σπαρταριστό βερβαρισμό του...

Μην ξεχνάτε, ζήλοισι, και την περίφημη δήλωσή του που δημοσιεύεται στο ίδιο φύλλο, 4η σελίδα, κάτω κάτω...

'Ας είναι. 'Ο κ. Φλυάρετος έχει πολλά να μ'ς πει άκόμα, άφοι μάλιστα τον περιτριγυρίσανε, για συνεργάτες του...

Κ' έχει ό Θεός.

ΝΑ ΟΥΡΑΙΑΖΕΙ κατά της Αύλης ό Φλυάρετος με τό «Ριζοπάστη» του, τό βρίσκουμε λογικώτατο.

ΣΤΟΝ «ΕΡΓΑΤΗ» ΤΟΥ ΒΟΛΟΥ

'Αγαπητέ μου «'Εργάτη»,

Τό άρθρο σου—ζυμπνητήρι του 4ου φύλλου «Ευπνήστε όλοι» τό φέρηξα τίτεια άρθρα τίμια και παληκαρίσια...

'Ισαμε τώρα οι ρήτορες του τύπου, της Βουλής και της Πλατείας, οι διάφοροι δηλ. δημοκόποι κ' άεροκόποι...

Τό γράμμα αυτό σταλήχε στον «Εργάτη» του Βόλου και δημοσιεύτηκε μάλιστα και τό θο φύλλο του (26 του Γενάρη).

πιστεύω. Και βέβαια δεν είναι ό μόνος. Μά δεν πιστεύω νάμχι κ' εγώ ό μένος, που με συγκίνησε ή κραυγή της κόρης (22).

Hessle, near Hull, 6.2.08.

'Αγαπητέ μου, 'Ο,τι σηκώθηκα από δυό ώρες διάβασμα. Μονορροφία τις πήρα τί: «'Αλυσιδες» σου, όπως ηθελα.

'Εσον κατόρθωσες να κάμης δικό σου είδος, δικό σου σκολεϊό στο θέατρο. Να διδάσκης, κι ως τόσο να είσαι δραματικός...

Από την άρχη με πήμεις από τό χέρια και μ' έφερες ως τό τέλος. Την είδα τη ζωή που μου παράστησες άλάκαιρη.

'Ως και τη σούπα της Στρατιδανας τη μύρισα. Στη σκηνή που μαλώνε τάντρογννο (Μέρος Α'), έπειτα εκεί που άλλόζει τό Δημο ή Ρωξάνη, καθώς και στο Γ' μέρος, εκεί που ό Δήμος προετόρχεται...

'Η καταστροφή, όπως έγραψε. Γοργή και δραματική. 'Εγώ μ'άτσους δε θάβαζα. 'Εσύ έβαλες. Δεν έχασε τό δράμα εξαιτίας του. Τουλάχιστο ουβιβάζεται με την περικινλώσά της 'Αστρούλας.

'Εκείνο που μου φαίνεται βιασμένο στο έργο, είναι πού ή

αδύνατο της σκηνής που κλείνουν, την όμιλία δηλ. μεταξύ Ρωξάνης και Στρατού. Τό βουδο άγώνα της 'Αστρούλας...

'Αλήθεια, ή όριμη κ' ή γνωστική, ή δυνατή και ή αλύγιστη ή 'Αλήθεια, έμεινε στο πρόσωπο και στην ψυχή ενός κοριτσιού.

Τέτοια, θά μου πης, βρίσκεις ά θες πολλά σε κάθε δράμα. Πολύ σωστά. Την ούσια να βλέπουμε. 'Η ούσία είναι πώς μ'ς έδωσε εικόνα έξωζώντανη του Μεγάλου Κακού της πολιτικής μας ζωής.

Φιλώς
ΑΡΓΥΡΗΣ ΕΦΤΑΛΙΩΤΗΣ

παχίες και πρόστυχες φαπλαταρίες τους για να μάς γδάρουν εύκολωτερα, δίχως να νά πάρουμε μυρυσδιά. Και τό καταφίρανε. Και σήμερα που κάπως ξυπνήσαμε και τό άφιόνι τους ξεθύμανε πιά, βλέπουμε πως μάς λείπει τό τομάρι μας και βάζουμε τις φωνές. Καλό κι αυτό. Σώνει που ξυπνήσαμε μερικοί (ας είναι κι άργά) και τό καθήκο μας τώρα, τό μεγάλο κ' έσέρ, νά ξυπνήσουμε και τους άλλους, να ξυπνήσουμε τό λαό, που τό άφιόνι τής δημοκρατίας τόν κρατάει ακόμα ναρκωμένο.

Νά, ο δρόμος του «Έργατη», νά, ο δρόμος του κάθε Έργατη τής Αλήθειας. Δρόμος άγκαθενίος, μά τίμιος, δρόμος άνηφορικός μά γιομάτος πρασιναδά στην κορφή του. Τήν πρασιναδά ξανοίγουμε, περιφρονώντας τάγκάθια και τήν άνηφοριά του. Και θάν τή φτάσουμε τήν πρασιναδά, γιατί ή νίκη δέν είναι άφραστο αγαθή όταν τήν όρέγεται και πολεμάει για δαύτη ή Αλήθεια.

Στίς στήλες του «Νουμά» δώ και δυό τρεις μήνες άνοιξε πλατιά συζήτηση για τό σοσιαλιστικό ζήτημα. Σοσιαλιστάδες δικό μας, ο Γ. Σκληρός, ο Πέτρος Βασιλικός, ο Ζαβιτζιάνος, ο Ντέλος κι ο Γιαννιός, ζώντας στην Εύρώπη και μελετώντας από σιά τή μεγάλη σοσιαλιστική κίνηση, όχι μοναχά στά βιβλία μά και στή ζωή, μάς φωνάζανε πως οί άναμορφωτικοί και στή γλώσσα και στίς ιδέες πρέπει να γίνουμε σοσιαλιστάδες για να μπορούμε να χτυπήσουμε άποτελεσματικά τή ρουτίνα. Άλλοι δικό μας, φωτισμένα μυκλά κι αυτοί και ψυχές φιλελεύθερες, τους άντείπανε, ακολουθώντας τή σωστή δέα πως έμετε οί Ρωμιοί, σαν Κράτος ακόμα ξεφτιαστο και σαν Έθνος χιλισκορπισμένο, έχουμε ανάγκη από Έθνισμό πρώτα κι άρχης, κι ο Σοσιαλισμός μετά τήν ώρα είναι για μάς επιχείρημα τελεία.

Ο άγώνας εξακολουθάει στο «Νουμά» και φαίνεται πως θα εξακολουθήσει για καιρό ακόμα, γιατί κι από τις δυό μεριές κατεθήκανε στον άγώνα πολεμιστάδες με γερές άρματωσιές. Η δική μου ή γνώμη είναι πως μεγάλο κέρδος θα βγει από αυτόν τον άγώνα. Σοσιαλιστές και νατσιοναλιστές θα δώσουνε στο τέλος τά χέρια κ' έτσι σιγά σιγά θα γεννηθεί στην πατρίδα μας ένας καινούριος σοσιαλισμός που να ταιριάζει και με τήν ψυχή μας, και με τή ζωή μας, και με τό κλίμα μας, ακόμα και με τά όνειρά μας τά εθνικά, ένα είδος να πούμε Ρωμαϊκος σοσιαλισμός.

τικη όμορφιά του, να το τό ντόπιο χρώμα, που γυρεύετε. Μιά όργη κ' ένας θυμός έγέννησε τό δράμα, ένα ρωμαϊκό ξεσπάσμα τό επισημαγίζει. Ας είναι κατακεφαλιά στην πρόληψη, ως τό θέλει ο συγγραφέας, ας είναι σφάλμαρος τής όργης τής ζωής προς τήν αντίδρασή της. Οι τεχνολάτρεις δε με μέλει αν τράμαξαν, οί εναίθητοι, οί λεπτεπίλεπτοι, οί έστέτι. ας με αναθεματίσουν κ' έμε μάζι με τον πολεμόχαρο ποιητή των «Αλυσιδών». Αλή, ζωρότητα και λίγα νεύρα τά προσιμώ από τώρα κιόμισμα, από τους Ίσκιους κι από τά φεγγαριάσματα, από τήν καλαισθητή τή νέκρα. Η ποιηση κ' ή νύκτη έβωσε στατέλειωτο κινήγημα του όνειρου, στή φαμική λατρεία του ώραιου, χωρίς να πάνη ούτε τήν Ίσκιο του. Άχαρη κι άδραση έρημιά από άκρη σ' άκρη κ' ή γλήκη και τά γάργαρα νερά προσμένουν. Πως λείπουν τά ταλέντα δέν πιστεύω, μά χόβολες σβυστές συμπάν αυτά και στάχτες ξεσαρλίζουν. Τής ζωής τήν κραυγή δέν τήν ακούν. Πολλοί είν' οί δρόμοι προς τό χλωρό λιβάδι της. Ο Ταγκέπουλος έδειξε έναν από αυτούς. Οί Άστροδλες περιμένουν τώρα ταίρια τους, ο άγώνας της για τήν πρόοδο τής ζωής καλεί γενναίους συμπολεμιστάδες.

Βερολίνο ΠΕΤΡΟΣ ΒΑΣΙΛΙΚΟΣ

Δ Α Χ Ε Ι Ο Ν

ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΣΤΟΛΟΥ ΚΑΙ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΤΟΥ 1908

4	ΜΕΓΑΛΑ ΚΕΡΑΗ ΕΞ	100,000 Δρ.	400,000
4	»	25,000	100,000
4	»	10,000	40,000
12	»	5,000	60,000
20	»	1,000	20,000
1644	»	100	164,400
2312	»	0	113,600

4000 εν όλω κέρδη αξίας δραχμών..... 900,000

Μέχρι τής πρώτης κληρώσεως (27/10 Απριλίου 1908) να εκδοθήσι μόνον 300,000 τετραδράχμων γραμματίων υπ' αριθ. 1-300,000. Μόνον οί αριθμοί οίτοι θα τεθώσιν εντός τής κληρωτίδος κατά τήν κληρώσιν ταύτην. Κατόπιν θα εκδοθήσι μονόδραχμα γραμμάτια ισχύοντα δια μίαν εκ των τριών τελευταίων κληρώσεων, υπ' αριθ. 300,000 άχρις 1,000,000, θα προστεθώσι δε εντός τής κληρωτίδος και οί αντίστοιχοί αριθμοί.

Γραμμάτια πωλούνται. Είς τά δημόσια ταμεία και λοιπές δημοσίας αρχάς, εις τάς Τραπεζάς, εις τους σταθμάργους και στασιάρχους των σιδηροδρόμων, τους διαχειριστάς των μονοπωλίων και τά πρακτορεία των έφημερίδων προς δραχμάς τέσσαρας έκαστον, ισχύον δια τάς τέσσαρας κληρώσεις και προς δραχμήν μίαν έκαστον γραμμάτιον, ισχύον δια μίαν εκ των τριών τελευταίων κληρώσεων.

Διά πάσαν πληροφορίαν ή ζήτησιν γραμματίων απευθυντέον εις τό Γραφείον του Έθνικού Στολου και των Αρχαιοτήτων, ύπουργείον Οικονομικών εις Αθήνας. Η πώλησις των γραμματίων άρχεται από 1/14 Ιανουαρίου 1908. Ο διευθύνων τμηματόρχης

G. N. ΚΟΦΙΝΑΣ

Πρώτα πρώτα όμως να φωτιστούνε οί εργάτες, να ξυπνήσουνε, να δώννε στο πλάϊ τους αληθινούς και τίμιους προστάτες. Από χέρια να γίνουν άθρόοποι κι από κουκιά να γίνουν πολίτες. Γιατί στην πατρίδα μας σήμερα δέν είναι μοναχά τό Κεφάλαιο που έκμεταλλεύεται τον εργάτη είναι και ή Πολιτική που τον εκμεταλλεύεται και τήν αποχτηνώνει. Κεφάλαιο και Πολιτική δουλεύουνε σήμερα δώ αδερφωμένες για τήν αποχτήνωση του εργάτη, για τήν εξαχρείωση του λαού. Κορμί και ψυχή του βυζανινον τά δυό αυτά τέρατα.

Του λόγου σου τό βλέπεις τό Κεφάλαιο να εκμεταλλεύεται τό κορμί. Έμεις, οί δημοτικιστάδες, τό βλέπουμε τό Κεφάλαιο να εκμεταλλεύεται και τήν ψυχή. Παιός άλλος από τό άτιμο Κεφάλαιο συντηρεί τά σχολιά, πλερώνει τους δασκάλους, εξαπλώνει τά ήλιθια βιβλία που στραγγουρίζουν τό μυαλό του παιδιού, που του ξεχαρβαλώνουν τό χαραχτήρα και τό προστομαζούνε, μια και τό κάνουν άνίκανο για κάθε πραχτική δουλιά, για θροφή τής Πολιτικής; Δέ θήξε ή πατρίδα μας τόσους θεσιθήρες και τόσα κοπρόσκυλα του Κεντρικού ταμείου, αν τά παιδιά του λαού μορφωνόντουσαν σε σχολιά άθροπινώτερα και πραχτικώτερα. Μάργερας λοιπόν τής Πολιτικής είναι τό Κεφάλαιο, και δίχως τό μάγερα αυτό ή Πολιτική εξαχρείωση θα φορούσε από τήν πείνα.

Κοινός λοιπόν ο άγώνας μας. Δημοτικιστάδες και σοσιαλιστάδες αδέρφια είμαστε (από μια άποψη πάντα) και για τό ίδιο πράμα αγωνιζόμαστε. Να ξυπνήσουμε τό λαό και να του δώσουμε τή λευτεριά του. Έμπρός λοιπόν. Ο άγώνας μας, καθώς τό φωνάζεις στο περίφημο ήρω σου, χρειάζεται: θυσίες και μάρτυρες, δύναμη και στρατόπεδο οργανωμένο και όπλισμένο με αὐταπάρηση και ζήλο και αυτοθυσία, για να επιβάλει τό Δίκαιο, τήν Αλήθεια.

Και για να σε καλοκαρδίσω, κλείνοντας τό γράμμα μου, άκουσε τί μου γράφει τώρα τελευταία ένας σοσιαλιστής ζώντας στην Εύρώπη: «Έδώ στο Β. είναι πολλοί Ρωμιοί εργάτες. Μια μέρα μίλησα με κάμποσους. Ήταν Άθηναίοι όλοι και δέν ξέρανε σκεδόν δλωσδιόλου γράμματα. Ένας, παπαδόπουλο κιάλας, δέν είξερε ότι ύπάρχει Εύαγγέλιο. Είχανε λάβει όλοι μέρος στα Εύαγγελικά χωρίς να ξέρουν. Όταν τους εξήγησα τό πράμα και τους είπα πως είμαι ένας από τους μαλλιαρούς, έμειναν με άνοιχτό τό στόμα. Με δέκα λόγια πείστηκαν όλοι για τή

γλώσσα. Σα θέλετε δοκιμάστε κι αυτό. Θα δείτε τή διαφορά από τους άστους που γυρεύουμε να πείσουμε. Μια φημερίδα λαϊκή μπορούσε να κάμει θάματα. Είναι κοινό που τό καταχτάει κανένας δίχως υποχώρηση καμιά».

Αὐτά μου γράφει ο φίλος μου, αυτά παραδέχουμαι και γώ. Ο εργάτης θα νιώσει τον άγώνα μας, γιατί τονέ σφεραίνει να τονέ νιώσει. Και τό όργανο που θα τον κάνει να νιώσει τό σφερό του, είναι ή φημερίδα ή καθεμερνή. Μακκάρι, «Έργατη» μου, να σε ιδώ μια μέρα τέτιονε, που να μάς βαρείς ταχτικά κάθε πρωί τό ξυπνητήρι.

Αθήνα 17.1.08.

Δ. Η. ΤΑΥΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΤΗΣ ΚΛΕΜΜΕΝΗΣ Η ΜΑΝΝΑ

Χειμώνας καιρός, σφύριζε ο βοριάς όξω, και τό χιόνι στρεφογύριζε και στρεφόντανε άπαλό κι άφρατο σε βουνά και σε κάμπους, σε δρόμους και σ' όροφές.

Συμμαζεμένοι όλοι στα σπίτια τους, καθόντανε γύρω στα μαγκάλια που έβραζε ή φασκουηλιά, και τήν περνούσανε με χωρατά και με λογής σπιτήσια γλέντια. Ψυχή δέν έβλεπες όξω. Ένα πλάσμα μονάχα φτωχό και κουρελλιασμένο, με μάτια θολά και με πρόσωπο πικραμένο, γύριζε από δώ κι από κεί, σα να τάψηφουσε τά χιόνια.

Ποιά να είταν αυτή που πλανιότανε μέσα σε τέτοια κακοκαιρία; Ήταν ή Γιαννούλα, που πήγανε νύχτα δυό παληκαράδες κ' έσπασαν τήν πόρτα της, και τής εκλεψαν τό μόνο θησαυρό, τήν κόρη της τή μονακρίθη, που τής έμεινε ύστερ' από τή μεγάλη καταστροφή που τής έφερε ή σεισμός, και σκότωσε τον άντρα της και τάλλα τους τά παιδιά. Μόλις πρόφταζε και βγήκε στο δρόμο τότες με τό μωρό της εκείνο στην άγκυλιά. Του κάκου πρόσμενε και τους άλλους κατόπι της. Κανένας άλλος δε φάνηκε, γιατί τό σπίτι της έγινε χάλιασμα. Δούλευε κατόπι ή Γιαννούλα αγάλια αγάλια ώσπου συμμαζεψε ένα σπιτάκι, που μόλις χωρούσε μέσα μαζί με τήν κόρη της τή Μανιώ.

Περάσανε χρόνια, μεγάλωσε ή Μανιώ, έγινε κοπέλλα, γιασουμί μονάχο: Ταίριασε να γίνεται πανηγύρι όξω στην Αγία Μαρίνα, να πάνε όλα τά κορίτσια, μαζί τους κ' ή Μανιώ. Κάθε καρδιάς καρδι μαζεμένοι εκεί, με βιολιά και με λαγούρα, με τραγούδια και με χαρές. Χόρσπαν όλοι κι όλες με τήν άράδα, ήρθε και τής Μανιώς ή άράδα. Άμα

σηκώθηκε η Μανιώ, δλονώνε τὰ μάτια άπάνω της. Όσο για τόν Παναγή τόν Αϊθαλιώτη, αυτός πιά ζαλίστηκε.

— Μωρέ Παναγή, φωνάζουν οι φίλοι του. Τι έπαθες;

— Άφήστε με, παιδιά, δέν μπορώ πιά άλλο κρασί.

Δέν είταν όμως τό κρασί, είταν τής πεντάμορφης Μανιώς ή αγάπη, που άμα τήν πρωτόειδε τόν άναθε και τόν τρέλλανε.

Δέν είπε κανενός τίποτα. Μόνο στόν κολληγά του στό Λιάκο μουμουρίζε κάτι.

Τέλειωσε τό πανηγύρι, έφυγε ή κόσμος. Ό Παναγής κι ή Λιάκος τράβηξαν κατά τό γιαλό νά πάρουν τόν άέρα τους. Στό δρόμο, άνοιξε τήν κουβέντα ή Λιάκος.

— Μωρέ παιδί μου Παναγή, λέει, τί είταν αύτό πόπαθες σήμερα;

— Μή ρωτάς, Λιάκο, κάνει ή Παναγής. Τό πιστεύεις πώς τό κρασί με ζάλισε; Τάχα σά νά μίν ήπιαμε κι άλλοτες; Άς τώβρη άπ' τό Θεό ή κείνη ή κοπελλιά με τὰ καστανά τὰ μάτια και με τίς ξανθουλές τίς πλεξούδες. Άπό τήν ώρα που πρόβαλε δέν είμαι στό κλά μου κ' ήξερέ το. Ό,τι κι αν κάμω ή νούς μου τρέχει κατόπι της. Μωρέ Λιάκο, τό ξερείς τό σπίτι της;

— Νά δά ή ώρα, λέει ή Λιάκος, νά μίν ξερώ τής Γιαννούλας τό σπίτι, που είναι λίγο παρακάτου άπό τό δικό μας.

— Τι λές; Πάμε;

— Όχι, Παναγή, νά μίν κακοματιστή ή κοπέλλα. Βλέπεις, δέν έχει άντρα τό σπίτι.

— Ό Θεός νά μίν τό δώτη νά κακοματιστή τέτοις κορίτσι, κάνει ή Παναγής. Έγώ, μωρέ Λιάκο, τήν παρω κ'ήτη. Τ'άδέρμο, νά χάλασω, δέν τήν αφήνω. Μόνε πάνε νά τό πής τής μάνας της.

Είχε δέν είχε τόν κατάφερε τό Λιάκο νά πάη νά του κάμη τήν προξενιά.

Η Γιαννούλα, καθώς τήκουσε, τήν έπιασε τρέλλα.

— Δέν είναι για νά τό ξεναπής τέτοις πράμα, του είπε. Έμένα ή κόρη μου είναι μικρή ακόμα. Μήτε σπίτι έχουμε μήτε καιρό γι' άρρεβώνες. Άς πάη νά βρη άλλο τήν τύχη του, πέρ του πκλληκαριού.

Πάει ή Λιάκος, τὰ λέει του Παναγή. Άναψε αυτός τότες χερότερα.

— Ξέρεις, Λιάκο, τί θα σου πώ; Θα τήν κλέψω. Έρχεσαι νά με βοηθήσης;

— Καί χαλνώ εγώ ποτές τό χατήρι σου; Άπολογιέται ή Λιάκος.

— Άϊντε, λοιπόν. Άπόψε κιόλας, που είναι ή καιρός πρώμος, και τό καικι έτοιμο.

Σηκώνονται μεσάνυχτα, πάνε στής Γιαννούλας, δυό κλωτσιές κι άνοίγει ή πόρτα. Μπαίνουνε μέσα, κι άσπου νά πη νά φωνάξη ή Γιαννούλα βρήθηκε ή Μανιώ σά μωρό στην άγκυλιά του Παναγή, και δρόμο τόν κατήφορο, κατά τή σκάλα. Πηδούνε στό καικι, κι ώρα καλή για τ' Αϊθαλή. Ό Παναγής, ή Μανιώ, κι ή Λιάκος, που έγινε κουμπάρος ύστερα.

Σάν ξημέρωσε, βρήθηκε ή Γιαννούλα καταμεσής στη στρατα με ξιπλεκα μαλλιά, κ' έβλεπε τή συφορά της μ' άμίλητη πίκρα, και στό θαλά της μάτια μ' άψηφητιά σαν τρελλή. Έτρεχε από τή μιά κι από τήν άλλη ξεσηκιμένη και κουρελλιασμένη. Μήτε χιόνια νοιαζότανε μήτε πάγους.

Τήκουσε ή Παναγής τὰ χάλια αυτά της Γιαννούλας και πόνεσε ή καρδιά του. Σηκώνεται ένα μήνα ύστερ' από τό γάμο του, κ' έρχεται νά πάρη τήν πεθερά του και νά τήν πάη στη γυναίκα του, που

τήν έτρωγε κ' έκείνη ή χωρισμός. Δέν πρόφταζε νά τήν βρη ζωντανή.

Έτρεξε στό μνημόρι της, έκλαψε γονάτισε, ζήτησε συχώρεση, πήγε νά τρελλαθή δεύτερη φορά. Όλα του κάκου. Γύρισε κλαίγοντας σά μωρό στην καλή του, και μόνο που δέν τή θανάτωσε και κείνη με τὰ μαύρα μαντάτα.

ΕΥΡΥΔΙΚΗ Ι. ΕΜΜΑΝΟΥΗΛΑ

ΤΟ ΤΣΑΝΤΙΡΙ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΙΩΤΗ

(ΒΛΑΧΙΚΟ)

Ένας λεβέντης του στρατού με γλυκό χαμόγελο στα χείλη κοιμόνταν στο τσαντίρι του, και μπαίνοντας μέσα σ' άητό το φεγγαράκι το χλωμό του λέει αγαπημένα:

Είμαι ή όψη ή γλυκιά κενής που αγαπάεις.

Και ή λεβέντης είπε:

Μου φτάνει τό σπασί μου.

Χ

Κατόπι στο τσαντίρι του ή άνεμος έπληξε και του είπε:

Είμαι ταναοστέγγια

της δόλιας σου της μάνας.

Κι ή στρατιώτης είπε:

Φτάνει σ' έμένα ή πόλεμος.

Κ' ή νύχτα διαν πήγε

στην τέντα του λεβέντη μας

του είπε:

Είμαι το βειώ της κόρης που λατρέβεις.

Κι ή στρατιώτης είπε:

Μου φτάνει ή παντιέρα μου.

Χ

Κι ή ποταμός που έτρεχε

κοντά στην τέντα του λεβέντη

του είπε:

Είμαι τάριασμένο το νερό.

Κι ή στρατιώτης είπε:

Μου είναι άρμετό

το αίμα των οχρώνων.

Και ύστερα στην τέντα του

ή ύπνος μπήκε μέσα

και σιγανά του μίλησε:

Είμαι ή ύπνος ή γλυκός πάθρώπους ξεκουράζω.

Κι ή στρατιώτης είπε:

Άνάγκη δέ σέ έχω,

γιατί μου φτάνει ή θάνατος.

ΜΗΤΡΟΣ ΑΕΣΠΟΙΝΗΣ

ΟΤΙ ΒΕΛΕΤΕ

Στό φύλλο της άλλης Κεριακής θα δημοσιέψουμε κριτική μελέτη του Κωστή Πιλημά για τόν «Ταμπουρά και Κόπανο» του Παλλη.

— Στό ίδιο φύλλο θα δημοσιέψουμε και τις «Ιατρικές Ιστορίες» από τήν κλινική του καθηγητή κ. Γ. Φωκά.

— Ό «Έργάτης» του Βόλου άποράσιε νά κάμει έργατική βιβλιοθήκη για τὰ μέλη του «Πανεργατικού συνδέσμου Βόλου» και ζητάει νάν του στείλουν τὰ βιβλία τους όλοι: όσοι έχουνε γράψει καλά και μορφωτικά του λαού βιβλία.

— Τή δουλιά αυτή πρέπει νά τήν ύποστηρίζουν και οι δικόι μας και νά στείλουν όλοι τὰ βιβλία τους στόν «Έργάτη» (Έργ. Έργάτης, όδός Αγίου Νικολάου 13, Βόλος), άφου μόνο οι δικόι μας έχουνε γράψει βιβλία καλά και μορφωτικά για τό λαό.

— Ό Φλυάρετος βρίζει τήν Αύλή, ή «Έστία» κοροδεύει τό Φλυάρετο (κοίταξε «Έστία» παραμμένη Τρίτης). δηλ. ταιριάζει περίφημα και δώ ή παροιμία του κόκκου που ή ένας σκύλος τό γλείφει κι ή άλλος σκύλος γουμει νάν του τάρπάξει από τό τρώμα.

ΔΙΟΡΘΩΜΑΤΑ

Άθήνα 25.2.08.

Με λύπη σου βρήκα που δημοσιέψατε σ' ημερησία εφημερίδα σας στο τελευταίο άρθρο μου — τή Φιλολογία — τήν αποστολή μου (άρθρο 979). Διότι ή αποστολή μου ήτο πράμα με τὰ λάθη τυγχάνουσε νά χυνότανε τόσο που τό νόημα σ' άρρηκτο και άναγκαζόμαυ νά σέ παρομοιάσει με τ' άκόλουθα διορθώματα:

Ο φίλος σου ΕΡΜΟΝΑΣ

Σελ. 2. στήλη 2. άράδα 23 αντί νά ξαναφανερωθούσε στις άνευματιές χώρες που νά τούς ζήιζαν — νά ξαναφανερωθούσε στις άνευματιές χώρες και που νά τούς ζήιζαν.

Σελ. 2. στήλη 3. άράδα 12, αντί φιλέλογη περιέργετα — φιλέλογη περιέργετα.

Σελ. 2. στήλη 3. άράδα 47, αντί άνάληψης — αντίληψης

Σελ. 3. στήλη 2. άράδα 22, αντί φώναζε ή Έλλάδα, τ' άξέχαστε θείμα — φώναζε ή Έλλάδα, τ' άξέχαστε θάμα

Σελ. 4. στήλη 1. άράδα 17, αντί άνθρώπου που δέν είναι γερός — άνθρώπων που δέν είναι γεροί.

Σελ. 4. στήλη 2. άράδα 31, αντί και δέ μάς στέκει — και σέ μάς στέκει.

Σελ. 4. στήλη 3. άράδα 13, αντί νά λενε — νά ήνε.

Σελ. 5. στήλη 2. άράδα 12, αντί σύνεση — σύθεση.

Σελ. 6. στήλη 1. 22, αντί μεγαλόπνοες — μαλόπνοες

ΒΓΗΚΑΝΕ ΣΕ ΒΙΒΛΙΟ

Α. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΟΙ ΑΛΥΣΙΔΕΣ

Δράμα με τρία μέρη

(Σελίδες 180, σέ καλό χαρτί).

Πουλιέται στα γραφεία του «Νουμά»

(Δρόμος Ζήνωνα, 2) Άθήνα

Δρ. 3 για τήν Έλλάδα

Φρ. χρ. 3 για τό Έξωτερικό.

ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ

κ. Ι. Φρ. στο Κόμο. Ο Βιλαωρίτης (έκδοστ. Μαρα-ελλή) πουλιέται δρ. 12. Τα ταχυδρομικά του για τήν Έλλάδα κοστίζουσε μιάνιση άρχική και για τό Έξωτερικό τρία περίπου φρ. χρ. — κ. Βλαστικό. Κι αυτό θα γίνει σιγά σιγά. Καταλαβαίνεις βιβλία πως για τέτοιους νεωτερισμούς, καθώς τούς λές, χρειάζονται άρκετά πράματα και πρώτα πρώτα άρκετοί παρικόδες. — κ. Ι. Άντ. στη Λεϊψία. Λάβαμε τό γράμμα σου και τή συντρομή. Θα σου γράψουμε. κ. Σερ. Μαντ. Δέν ξερούμε. Θα κοιτάζουμε όμως νά μάθουμε και θά σου πούμε. — Έφ. «Έργάτη» στο Βόλο. Νά στείλεις όλα τὰ φύλλα από τήν άρχή στους κ.κ. Δ. Π. Δημητριάδη, δικηγόρο, όδός Κωλέττη 11Α και Γ. Μπογιετζάκη δικηγόρο, όδός Νικολάου 21, Άθήνα. — κ. κ. Μ. Α. Ρωδ. στο Καρτούμ και Κ. Κωδταν. στην Άλεξάνδρεια. Λάβαμε τή συντρομή του 908 και σάς εύχαριστούμε.